

nemški, laški, francoski, ruski in angleški; po staroslovenski se je bil že popred naučil, po serbski in vlaški je znal od mladih nog — vsega skup deset jezikov. Na Dunaju se je učil razunjezikov tudi modroznanstva, v visoki šoli Habski na Pruskem je poslušal nauk modroznanstva, lepoznanstva in bogo- ali veroznanstva. Veliko lepega je po svetu vidil, veliko koristnega se naučil.

Serčno želel tudi svoj narod po izgledu drugih omikanih narodov omikavati, ki jih je po svetu vidil, se verne čez 25 let sopet med svoje rojake, je marljivo koristne bukve spisoval in šole popravljaj. Nazadnje je bil v Beligradu serbski starašina, šolski nadzornik in učenik otrok Černega Jurja, gospodarja (kneza) serbskega, kjer je l. 1811 tudi umrl. Narod serbski tega učenega moža še dan danes posebno spoštuje. Sprelep kamen zaznamuje njegov grob v stolni cerkvi Beligraske. Černi Juri, ne učen, pa razumen mož, je Dositeja tako čislal, da ni šel nikdar iz zbora memo njegove stanice, da ga ne bi bil gredeč obiskal. Odhajaje pa mu je velikokrat kak cekin v roko stisnul.

Spisi Dositejevi, ki um razsvetlujejo, serce in šege zboljšujejo, so: 1. životi i priključenja Dositeja Obradovića (popis lastnega življenja), 2. pisma kao produženje životopisa, 3. basne, jako čislane, 4. soveti zdravoga razuma, 5. etika ili filosofija npravoučiteljna, 6. sobranije raznih npravoučiteljnih veščij (reči) na polzu (korist) i uveseljenje, 7. mezinac (zadnji sin), 8. blagi običaji (nauk se lepo obnašati), 9. pervenac ili bukvića Dositejeva (modri izreki), 10. pisma domaća.—Vse te spise je drugič natisnul in na svet dal D. Medaković v Zemljinu (Zemunu) 1850.

Slovanski popotnik.

* Iz Zagreba zvémo o časopisnih zadevah, da pride z novim letom pravoslovni časnik „Pravnik“ na svetlo, kterega vrednik bo gosp. Matevž Mrazović; — tudi pridejo kmetijske novice na dan pod naslovom „gospodarske novine“, kterih vrednik bo gosp. Dragotin Rakovec; — katoliški Zagrebački list pa je začasno jenjal, ker gosp. Horvat, ki ga je dosihmal vredoval, od vredništva odstopi in novega vrednika še ni.

* Važno bo našim bravcom zvediti, kakošni je stari državni pečat Černogorski, ki ga imajo na Cetinju in je pred ko ne še iz časov slavnega Ivana Černovića; okrogel je in veliko veči kakor naša dvajsetica, v sredi je vtisnjen dvoglaven orel, nad kterima je križ; opis je: „Mohur sve Černe gore“. Je še več državnih pečatov, ali omenjeni stari je nar bolj v rabi, zato ker je narodu nar bolj znan.

* Slavni Zaderski kipar Saletti zdeluje kip, predstavljajoči cara Dušana, ko iz groba vstaja in mu Vila pravi, da je njegova država razrušena.

* Tretji zvezek „časopisa českeho muzeum“ prinese mnogo prav zanimivih sestavkov. V prvem sestavku naznani g. Hermenegild Jirček prav obširno in brezstransko, kar se je leta 1851 v slavenskem jeziku v dogodivščini spisal o omeni tudi zgodovine g. Terdina. G. Nebesky, vrednik časopisa, podá dvé stari satiri. Potem je natisnjen govor g. Wocela, kterega je govoril v velkem zboru društvenem, v kterem niso le društvene zadeve na tanjko razložene, temuč zapopade tudi mnogo zanimivega v literaturi slovanski. Posebno za jezikoslovce je sila važen sestavek: „Pohled na prvovek hlaholskeho pisemnictvi“ (pogled na perva vek glagolitiškega slovstva), spisani od slavnega Safarika v oziru na druge evropske jezike. J. Malý je podal pregled slovstvene delavnosti Čehov od

leta 1848 do današnjega dné; gosp. Hanka govori o českih prvotiskih; Nebesky o Kraljodvorskem rokopisu, in se opira posebno na hvalo našega rojaka Kopitar-a, s katero je ti rokopis počastil. Poslednjič pridejo na versto društvene naznani in iména udov „matice česke“, kterih je bilo konec leta 1851 lepo število — 1620, med kterimi je tudi sl. gosp. minister grof Thun, po številki vstopka — 6ti — tedaj eden nar starejih udov, ki je že v letu 1831 „matici“ pristopil.

Jugoslavensko slovstvo.

„Pravnik“.

Pod tem naslovom je jel izhajati to leto v horvatskem jeziku nov pravoznanski časopis v Zagrebu, kteri bo obsegal po svojem razglasu:

- a) znanstvene razprave i razgovore iz svake grane pravoslovja i deržavoslovja; osobito pako o našem novom gradjanskom i kaznenom pravu, o gradjanskom i kaznenom postupniku, o financijalnih i političkih zakonih, o trgovačkom, pomorskom, rudarskom i mēmbenom pravu;
- b) presudjivat će pojedine pravne slučajeve i priobćivati znamenitije sudbene odluke i presude. Isto tako prosto će biti svakomu pozvati pravoslovce u ovom časopisu, da mu razrēše kakav zamērsen predmet;
- c) obznanjivat će u kratko sve novije zakone i naredbe;
- d) donosit će obrazce (formulare) svakojakih službenih pisamah, i bilježiti će mane i pogreške, koje su se u naše pisarnice uvukle, da se tako čistoća narodnoga jezika sačuva;
- e) objavljat će sve promēne, uzvišenja, izpražnjena mēsta, osobito u sudbenoj struci.
- f) izvēšćivat će svoje čitatelje o svih novih knjigah, koje govore o naučih pravnih i deržavnih; a o važnijih donosit će i obširnijih izvēšćah.

Pod tem će biti „Pravnik“ koristen ne le vsakemu sodniku, advokatu in drugim javnim uradnikom, temuč tudi vsakemu privatnemu človeku, kteremu je mar za pravoznanstvo in deržavoslovje.

Njega obsežek je veliko obširniši kot nekdanjega časopisa „Pravdonosa“, in poziv njegovega vrednika gosp. Mrazović-a nam smé porok biti, da bo „Pravnik“ z nar večjo marljivostjo vredovan. Z veseljem tudi zvémo, da bo naš verli slovanski rojak gosp. dr. Andrej Gostiša, profesor obč. gradjanskega zakonika v Zagrebu, posebno za-nj delal.

Naj bi tudi domorodci na Slovenskem „Pravnika“, ki će biti pravoslovni organ jugoslavenskega naroda, krepko podpirali, da bo veselo napredoval v važnem poslu svojem!

Cena naročnine za leto po pošti znese 5 fl., za pol leta 2 fl. 30 kr.; pošlje se gosp. vredniku v Zagreb.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Černogore zvé „Terž. čas.“ do 25. decembra, da je knez Danilo spet v Zabljaku, in da se Černogorci in Turki pripravljajo za nov boj. Iz Hercegovine in iz kadilika Dromiaškega se je dosihmal 2700 vojakov Černogorcom pridružilo. Ko je knez zvedil, da bojo Turki po morju v Skadar prišli, je pri Verbi otópjek napraviti dal, s kterim so Černogorci veči del iz bark stopivše armade postrelili. Uomorjenih in ranjenih v Černogorsko-turški vojski se dosihmal šteje okoli 880; dvé tretjini izmed teh je Turkov.

Od Kupe. (Konec.) Kar poduk i gojenje mladine zadeva, so preslavni gospod še priporočili, na mlada i nedolžna srca nadepolne mladosti z vso skrbjo se ozirati. V otroku namreč hudo i dobro povito spi; ktero se poprej zbudi, tisto ga potem nagibuje. Naj si učitelj na vso moč prizadeva, da se iz deteta izgoji keršanski mladenec in iz mladenca vreden ud cerkve in deržave. Tisto

le enostransko otesovanje, pri katerem se le na glavo gleda, srce pa zanemari, ne veljá ništa. Kam da pelja, kažejo nam žalostni zgledi starodavnih in najnuovejših časov.

Potem ko so preslavni gospod učitelje še opomnili, kako zamorejo posamne šolske predmete prav mikavno sklepati i vse otroke brez razločka razreda ob enem podučevati, so jim še petje prav živo priporočili. Rekli so, naj bi se g. učitelji potrudili, mladino tudi u petji vaditi, se vé da le spoštenih pesmic. Tako bi se scásoma klafarske pesmi z lepimi poštenimi nadomestile, i tudi cerkveno petje, ktero je po nekterih krajih sadaj še sila slabo i grdo, bi gotovo na boljši stopnjo se pouzdignilo.

Končaje so priporočili še sadjorejo, ktero naj bi posebno učitelji ljudskih šol vsaki teden, končé (vsaj) eno uro učili,—i lepa krajnska deželá bi u kratkem času rajsk vrt postala.

Drugi dan so šli gosp. nadzornik u šolo, prepričat se kako kaj naši učenci napredujejo, ki so, kolikor se o tej dóbi od njih pričakovati zamore, še dosti dobro odgovarjali.

Popoldne so nas gospod Močnik zapustili, ter u Semič se odpeljali. Borovčan.

Iz Hrenovc na Notrajskem. Na novega leta dan. Iz mnogih krajev Gorenskega in Dolenskega ste nam že ljube Novíce čudovite reči od letošne zime povedale; povejte še od našega kraja kaj, kjer scer, ki je le eno uro od Postojne, tista silna burja buči, ki je znana celemu svetu. Tode letos je vse drugači; ni mraza ne burje ne snega; prijetno vreme, kakor spomlad, nas razveseluje. Ljudjé pravijo, da svoje žive dni ne pomnijo take zime. Zmed mnogih spomladanskih cvetic, ktere se tudi tukej rasti vidijo, omenim le zalo razcvetljene — vertnice, ktera je na tukajšnem farovškem vertu pod milem nebom se tako lepo razevela, kakor mesca rožnika! Zadnji dan leta razcvetljeno vertnico (gartrožo) viditi, je, mislim, gotovo čudno! Tudi v Stranah pod Nanosom so Strančanke pred adventom, ko so praprot žele, dosto lepih rudečih jagod si nabrale.

Zapišite „Novíce“ še to posebnost v zaznamek letošnje zime. J. Perše.

Iz Postojne. M. „Kdor terka, se mu odpré.“ To se je vresničilo tudi zastran bolnišnice pri nas, in z veseljem zamoremo danes povedati, da naprava toliko potrebne bolnišnice, za ktero smo v lanjskih Novicah poprosili, se je že v resni prevdank vzela in hiša za-njo ogledala; na spomlad se smé početje zidanja pričakovati, ktero bo tudi kmalo dedelano, ker ne bo treba preveliko prenauredb. Prav tako! *)

Danes moram pa še na druga vrata poterkati. Bog daj, da bi se mi tudi te milostno odperle! Znano je, da cerkev Postojnska je ena nar lepših Krajnskih; marsikter popotnik je že zidanje njeno občudoval. Tudi so verli Postojnčanje že veliko pripomogli za napravo krasnih ornamentov. — le nekaj je, kar ni celó nič primerno vsemu drugemu; stare, od molov snedene, gerdoglasne orglje so pavova nega v scer krasni hiši božji! Naj se orgljar še tako trudi, ta stara omara cvilli vmes druge lepe muzike, da je gerdo. 1900 fl. imajo nove

*) Bolnišnica za uboge in ptuje v vsakem večjem kraju je zares živa potreba; serčno nas veseli slišati, da se bo tudi v Postojni napravila in v vsem primerno osnovala; ali so pa že tudi pripomočki gotovi, da se bo koristna naprava vzdržala? Iz dvéh mest so nam skušnje znane, da napravljene bolnišnici ste konec vzele, ker ni pripomočkov za njuno ohranjenje. Vred.

orglje veljati; večí del so blagi Postojnčanje že darovali, manjka le še 400 fl. Naj bi, kdor še ni nič podaril, se vdeležil po svoji moči milodara, da se bo zamogla napraviti še ta zares potrebna reč. Posebno se ozirajo sadaj vsih Postojnčanov oči na gospo, od ktere, ker je blagodarjena s premoženjem, se smé pričakovati, da bo v čast božjo prekosila vse svoje soséde z milostnim doneskom toliko bolj, ker iz dohodkov prijetnega glasa, ki se vsaki dan iz nje hiše razlega, bi se dal brez daljnega odlašanja popraviti gerdi glas orgelj v hiši božji. Slišal sim z veseljem, da je častita gospa obiten donesek namenila; naj ne odlašá dalje ga podariti. „Dvakrat da, kdor hitro da“.

Iz Ljubljane. Za gotovo zvémó, da je te dni v Medvodah unstran Save zemljiše kupljeno bilo, kjer bo nova fabrika vstala. Kraj pri vodi je kakor nalaš za veliko fabriko, — naj bi bila, kakor v Vevčah papirnica in oljarija, blagoslov celi okolici!

Novičar iz mnogih krajev.

Razun mnogih redov, s kterimi je svetli cesar v Berolinu poslalil višji pruske vojake in vradnike, je podaril tudi 10.000 tolarjev kraljevim služabnikom in poslom. — Zadnje dni lanjskega leta je bila razglašena popravljena postava za davek óla (piva). — Postava za pósle pride kmalo. — Škofji odbor na Dunaji se še zmiraj posvetuje zastran vstanovitve dohodkov za fajmoštre in kaplane. — Za gotovo se sliši, da v prenauredbi samostanov (kloštrov) se ne bo seglo v prvotne ojustre postave nazaj, ki jih je časa ték že preveč zastaral. — Časnikov v našem cesarstvu je sadaj 77 političnih, 168 nepolitičnih; memo lani je 16 političnih manj, nepolitičnih 23 več. — Izmed tistih učencev, ki so lani gimnazialne mézde (Maturitätsprüfungen) v našem cesarstvu srečno prestali, jih je prestopilo 31 od sto v bogoslovske, 43 v pravoslovske, 13 v zdravoslovske, 6 v zgodovinsko-modroslovske, 4 v matematično-naravoslovske šole. — Deželna sodnija v Celovcu je 16. in 17. dec. vsih tistih 8 kmetov, ki so lani ravno ti čas v Sulebahu žandarje napadli, hudodelstva vstaje krive obsodila, 6 izmed njih pa tudi hudodelstva teškega ranjenja. — Nek ogersk kmetovavec tolaži kmete, ki se zavolj sedanje volne zime pozneje hudega mraza bojé, da je po starih zapisih od leta 1182 do letos 28 tacih zim bilo, ki so skozi in skozi tako prijetno gorke ostale, da so mesca januara drevesa cvetele, mesca svečana vsi tiči valili itd. — Zadnje dni lanjskega leta je razsajal po suhem in po morju tak strašen vihar po Angleškem, kakoršne ga ne pomnijo od leta 1839. — Kotera je lanjsko leto na Poljskem izmed 90.000 bolnih pobrala 35.000. — Ponoči med 16. in 17. decembrom je bilo po vsih krajih Rus. Poljskega obilno rekrutiranje popolnoma dokončano; o ponoči so začeli, brez da bi bil kdo za to vedil, za vojaški stan zaznamovane povsod iz postelj pobirati, ob 6. uri zjutraj so imeli vse. — Košutova mati je 30. dec. umerla v Brusel-u. — Sardinska vlada je vzela katoljski véri nasprotno postavo zastran zakonstva nazaj. — Ko je prvi Angleški minister državnemu zboru vodila novega ministerstva naznanil, se je zbor poslovil do 10. februarja. — Tudi v Azii imajo že železnico: 18. novembra je pripihal pervikrat hlapón iz Bombaj-a v Tanno. To so debelo gledali Aziati, ko so vozovi 4 milje dolgo pot o tričetert ure storili. — Dr. Witte v Hanovru je važno reč znajdel, hlapon v nar naglejšem teku na železnici mahoma ustaviti in tako marsikteri nesreči v okom priti.